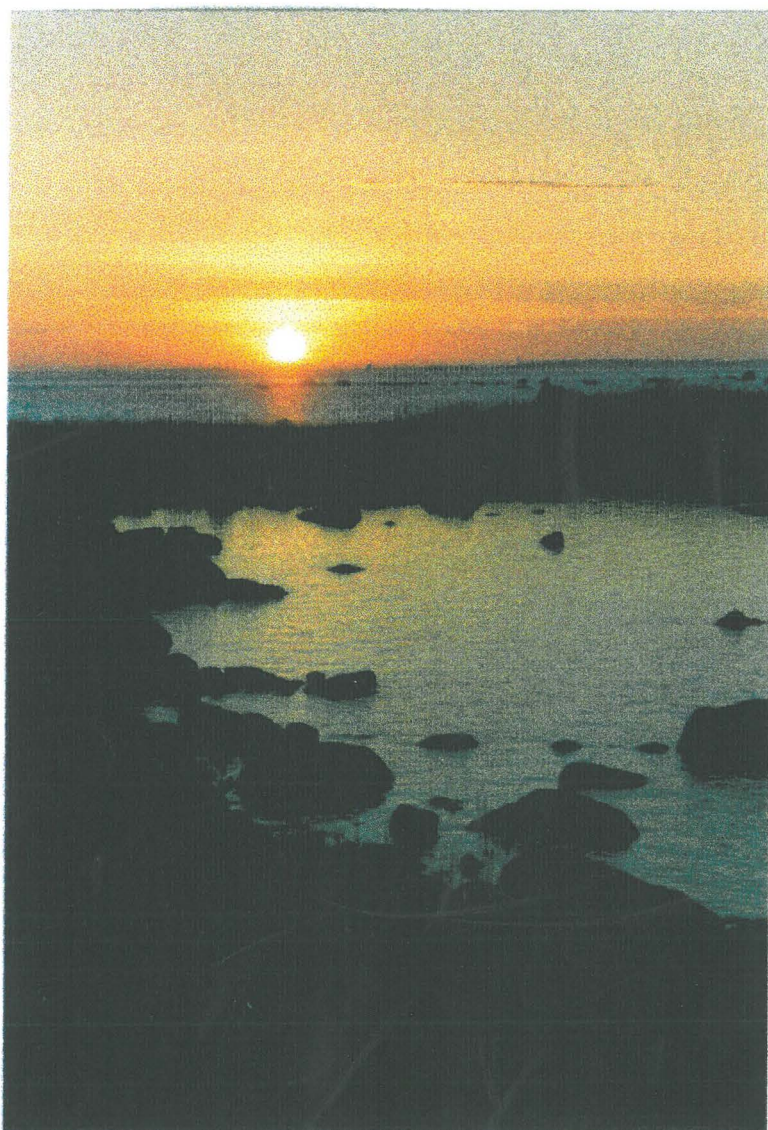

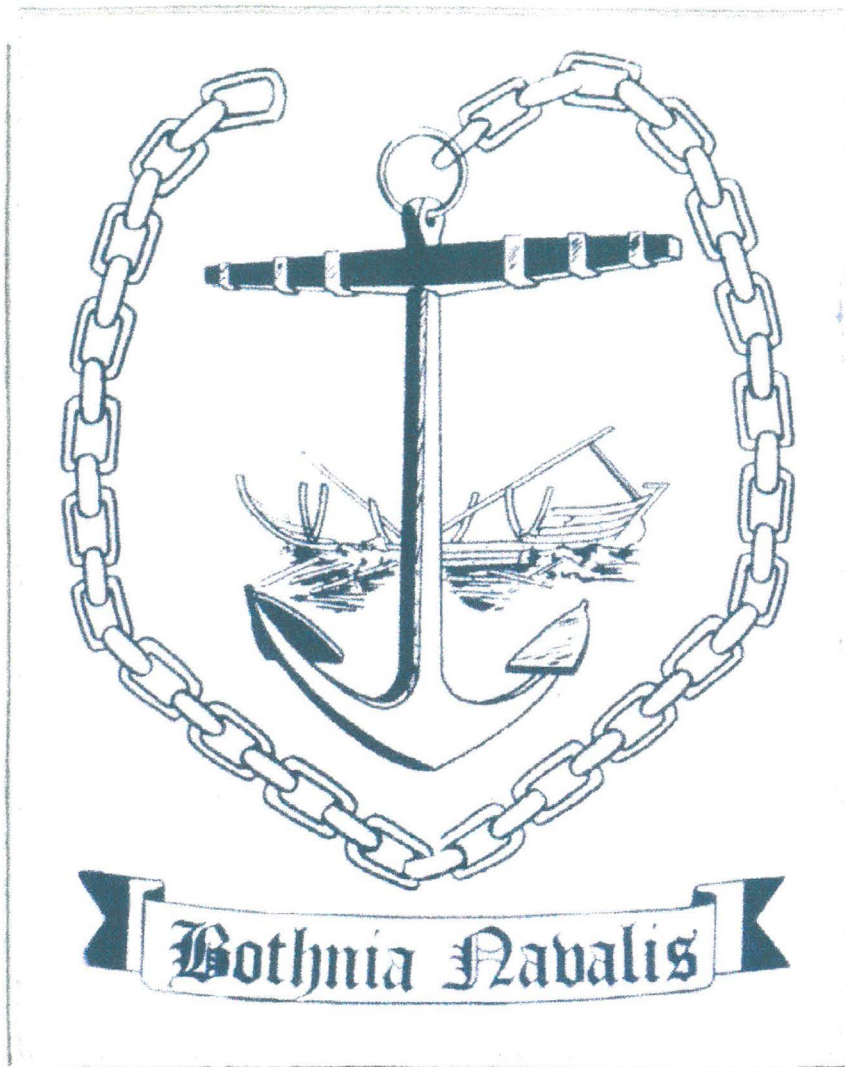
Marinarkeologiskt läger i Närpes 1997

SVARTHÄLVAN 44:1

TRUTHÄLVAN 44:2

ISAK 44:17

Arrangemangen är som tidigare år,

Bothnia Navalis är administrativ organisatör
och **SCUBA 77** ser till så att det hela rullar.

Pärbild; vy från lägerplatsen (foto; Bo Bäckström)

23.6.1997

5/307/1997

Museonjohtaja
Pekka Toivanen
Pietarsaaren kaupunginmuseo
Isokatu 2
68600 Pietarsaari

KIRJE / REFERENS Anomukseenne 12.6.1997

ASIA / ARENDE Tutkimuslupa

Pietarsaaren kaupunginmuseo anoo sukellusseura Bothnia Navalis ry:n kanssa lupaa jatkaa Maksamaan Ryssbergetin ja Närpiön Truthällanin ja Svarthällanin alueiden tutkimista venäläisen kaleerilaivaston jäänteiden kartoittamiseksi ja esinelöytöjen nostamiseksi.

Museovirasto oikeuttaa muinaismuistolain (295/63) 10 §:n 1 momentin perusteella Pietarsaaren kaupunginmuseon ja Bothnia Navalis ry:n dokumentoimaan edellä mainittuja alueita seuraavilla ehdoilla:

1. Lupa on voimassa 7.7.-1.11.1997.
2. Vastuuhenkilöinä ovat museonjohtaja Pekka Toivanen ja Bothnia Navalis ry:n puheenjohtaja Ola Knöös.
3. Raportti kenttätöistä kuva- ja karttaliitteineen lähetetään Museovirastolle 1.1.1998 mennessä sijoitettavaksi Suomen merimuseon hylkyarkistoon.
4. Pietarsaaren kaupunginmuseo vastaa nostettujen esineiden konservoinnista ja luetteloinnista. Esineet luetteloidaan Suomen merimuseon antamille päänumeroille ja kopiot esineluetteloista toimitetaan Suomen merimuseolle. Esineiden sijoituspaikasta päätetään erikseen.

Yli-intendentti

Jukka Eenilä

Tutkija

Maija East

Tiedoksi: Pohjanlahden merivartiosto

Lägrets organisation 1997;

- Inkvartering; sker på Ängsögrund (en holme i Närpes skärgård som äges av Kalax bys samfälligheter) med Kalax fiskargilles storstuga som bas. Andra privata byggnader som får användas är Johan Sundlin o Göran Manngårds stuga (fungerar som kontor) och Dan Granfors' stuga. Bastubyggnaden på området får också användas och är synnerligen viktig för frusna dykare. SCUBAs 20-personers tält kommer väl till användning och en hel del privata tält.
- Båtar; SCUBAs båtar (dykarbåten; ombyggd remmarbåt från 1940-talet och en gummi-båt), Henrik Backas fiskarbåt och Martti Helléns fritidsbåt. Även mindre privata används för snabba transporter och arbetsuppgifter.
- Finansiering; Understöd sökes från olika instanser. Undervisningsministeriet har bidragit med största delen detta år (10.000 mk). Lägrets budget är på 15.000 FMk. Lägreten kan genomföras tack vare den enormt stora frivilliga insatsen.
- Bespisning; På lägret finns ett kök (tält av presenningar) uppbyggt enkom för lägerdeltagarna. Lägerkockar är Jan Lindeman o Asko Hietikko.
- Telekom; I storstugan finns en NMT 450 stationerad för privata samtal. De flesta lägerdeltagare har egna telefoner numera, varför denna telefon är av mindre betydelse. Båtarna har också egna telekommunikationer.
- Säkerhet; En räddningsplan finns i SCUBAs dykarbåt, jämte syre-aggregat. System med reservdykare praktiseras under lägret (gruppledarens uppgift). Räddningsväst och octopus är obligatoriska för dykarna under lägerveckan.
- Övrigt; Bragdhuset på Truthällan kan användas som torkutrymme (finns även där tillgång till bastu ifall vädret blir dåligt) och uppbevaring av dykutrustning. Tre luftkompressorer kommer att användas (med förbränningsmotorer). Bothnia Navalis äger en och SCUBA 2 st.
- Dykområden; jfr dykplan för lägerveckan.

Program för lägerveckan i Närpes, 7-13.07.1997

Arr. Bothnia Navalis o SCUBA 77

07.07.1997 10.00 Avfärd från Vargholmen (jfr. bifogad karta)
11.00 Ankomst till Ängsögrund benämnda holme
13.00 Gruppindelning o avfärd till dykpass Nr. 1
17.00 Middag
19.00 Scuba-båten går in till Vargholmen (tid ca 45 min)
21.00 Båten går ut från Vargholmen
21.00 Diskussion/kvällsbit/bastu
22.00 Tystnad

08.07.1997 06.30 Väckning o frukost
07.30 Avfärd till dykpass Nr. 2
11.00 Lunch
13.00 Avfärd till dykpass Nr. 3
17.00 Middag
19.00 Scuba-båten går in till Vargholmen
21.00 Båten går ut från Vargholmen
21.00 Vad gjorde vi i dag ? /kvällsbit/bastu
22.00 Tystnad

onsdag, torsdag o fredag enligt samma mönster som ovan

12.07.1997 07.30 Väckning o frukost
08.30 Avfärd till dykpass Nr. 10
lätt lunch medtages
städning av dyksområdena
15.00 Utvärdering av lägret
16.00 Festmiddag o fri samvaro

13.07.1997 10.00 Frunch (frukost+lunch)
rivning av lägret
14.00 Avfärd till Vargholmen

Lägret kommer att genomföras så långt som möjligt enligt programmet, endast vädret kan rubba våra cirklar.

VÄLKOMNA !

Deltagare på marinarkeologiskt läger i Närpes, vecka 28, 1997

	Må	Ti	On	To	Fr	Lö
Asko Hietikko	x	x	x	x	x	x
Jan Lindeman	x				x	x
Inger Rönnlund	x	x	x	x	x	x
Bo Bäckström	x	x	x	x	x	x
Thomas Ingberg	x	x	x	x	x	
Kenneth Skrifvars	x	x	x	x	x	x
Ola Knöös	x	x	x		x	x
Lorens Byggnings	x	x	x	x	x	x
Carola Åhlander-Sjöstrand	x	x	x	x	x	x
Carita Nilsson	x	x	x	x		
Martti Hellén	x	x	x	x	x	x
Bjarne Rosengård	x			x		
Karl-Gustav Maris	x	x	x	x		
Guy Åhlander	x	x	x	x	x	x
Henrik Backa	x	x	x	x	x	x
Jonas Backa	x	x	x	x	x	
Mikko Suominen	x	x	x			
Jari Seppälä	x	x				
Mårten Svedman	x	x	x	x	x	
Anders Lassas	x	x	x	x		
Ingalill Hakkila		x	x	x	x	
René Åström		x		x	x	
Tomas Storgård		x				
Michael Bäckström		x		x	x	x
Tage Nyfors		x	x			
Torbjörn Westerback		x	x	x	x	
Michael Söderback				x	x	
Katri Martikainen				x	x	
Rolf Lund				x	x	x
Jan Sjöstrand				x	x	x
Joakim Holmqvist				x	x	
Tomi Smith		x				
Lasse Nybacka		x	x	x	x	
Stefan Vörgren		x				

Plan för dykeri 1997/vecka 28 i Närpes/Bothnia Navalis

1. Svarthällan

Sökning med rutnät (liten stege om 5x25 m) ost om nämnda grund. En 0-linje lägges ut rakt ost från "bult i berg", över gjutjärnskanonen och vid 120 meter och utåt monterar rutnätet. Det huvudsakliga arbetet sker söderom 0-linjen vid märke 120.

Uppgift; lokalisera lösa fynd och märka in dem rutnätet.

2. Truthällan

Sökning med rutnät om 25x25 meter, 35 meter ut och norr om 0-linjen. Under veckan flyttas rutnätet utåt 25 meter. Detta betyder att årets arbete sker norrom tidigare års dykplatser.

Uppgift; lokalisera vrakrester och lösa fynd, samt märka in dem i rutnätet.

3. Isak

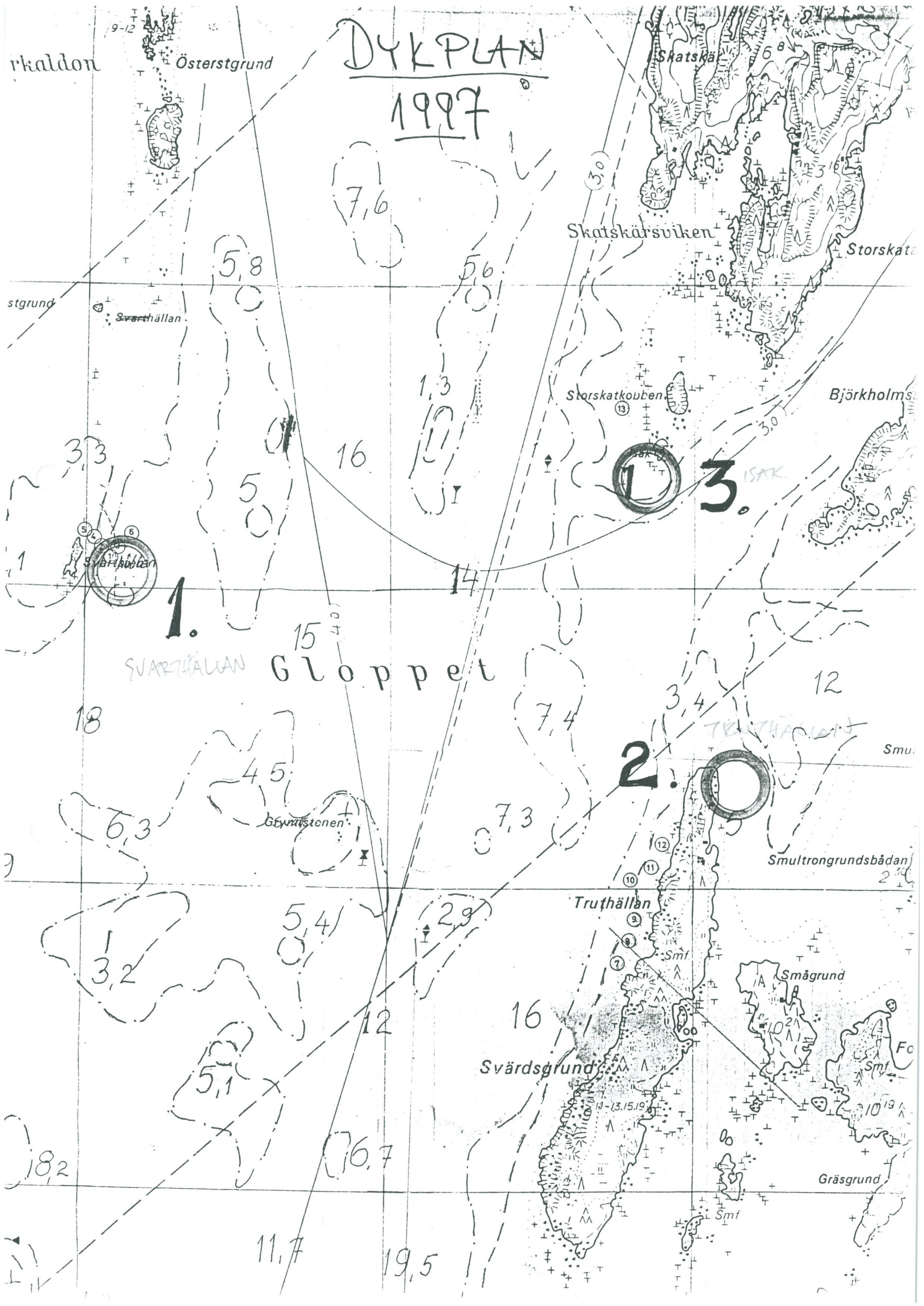
Sektorsökning söderom platsen för draggen (som hittades senaste år) och ut mot styrbordsmärket eller södeut från tidigare års dykplatser.

Uppgift; lokalisera lösa fynd och märka in dem i sitt sammanhang.

Allt arbete sker med metalldetektorer, reservdykare skall finnas till hands (dykäldestens uppgift). Räddningsväst och octopus är obligatoriska.

Bilaga; kartkopia skala 1:10.000

DYKPLAN 1997

1.

2.

SVARTHÄLLAN
Gloppet

3.

TRUTTHÄLLAN

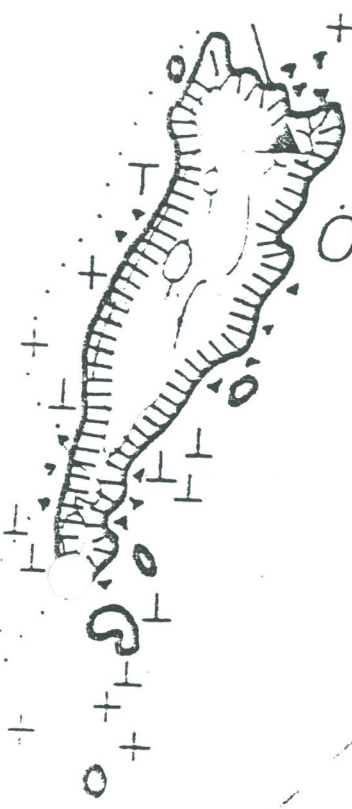
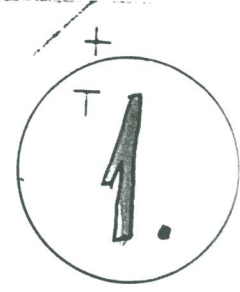
Svärdsgrund

Smultrongrundsbådan

Smågrund

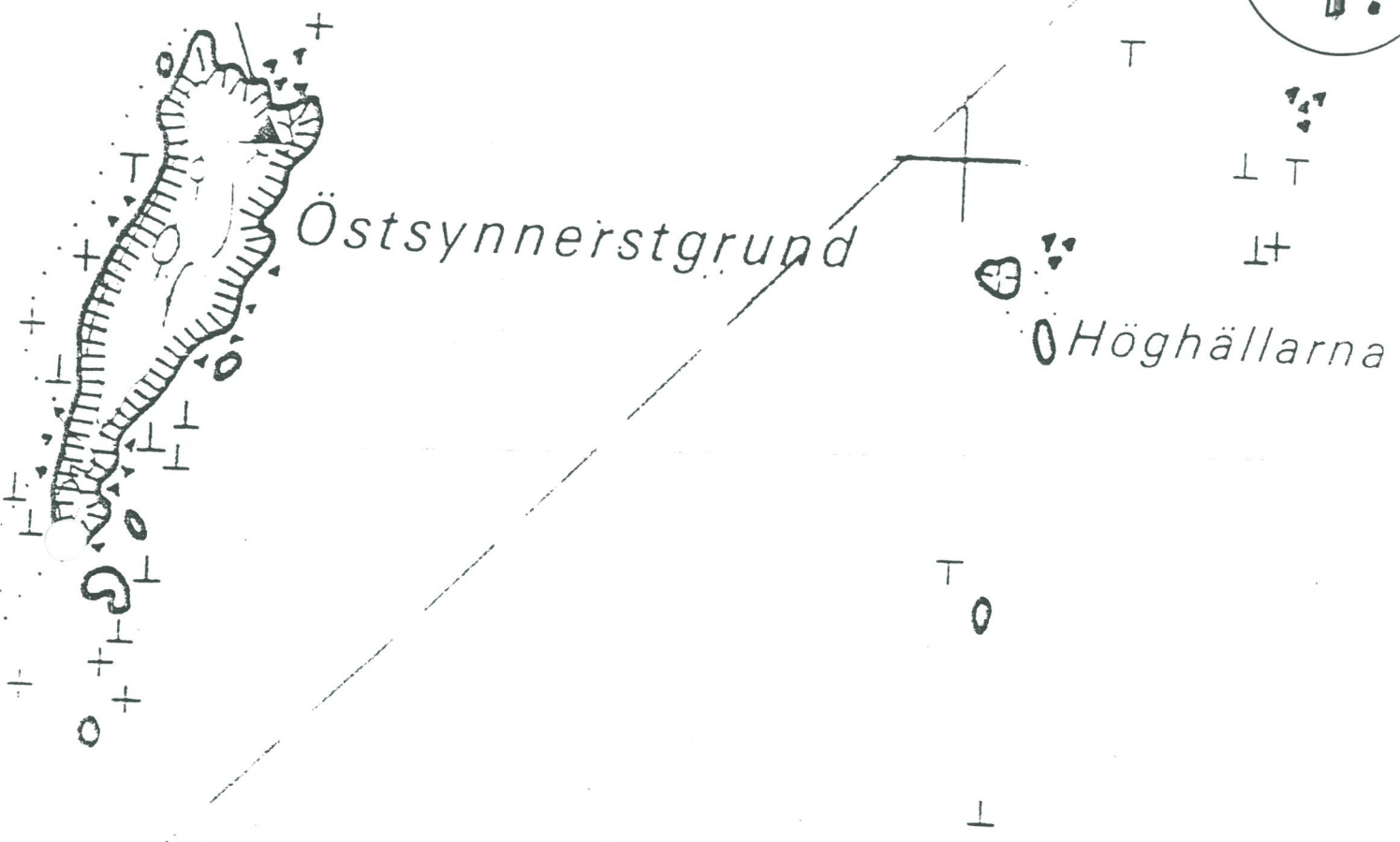
Gräsgrund

Dyngbergen

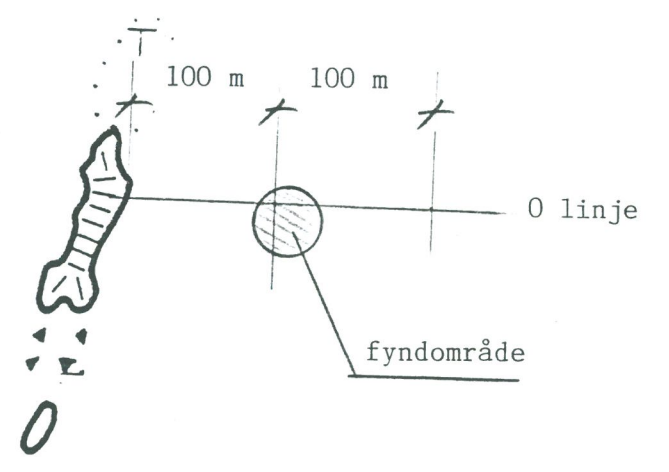

Östsynnerstgrund

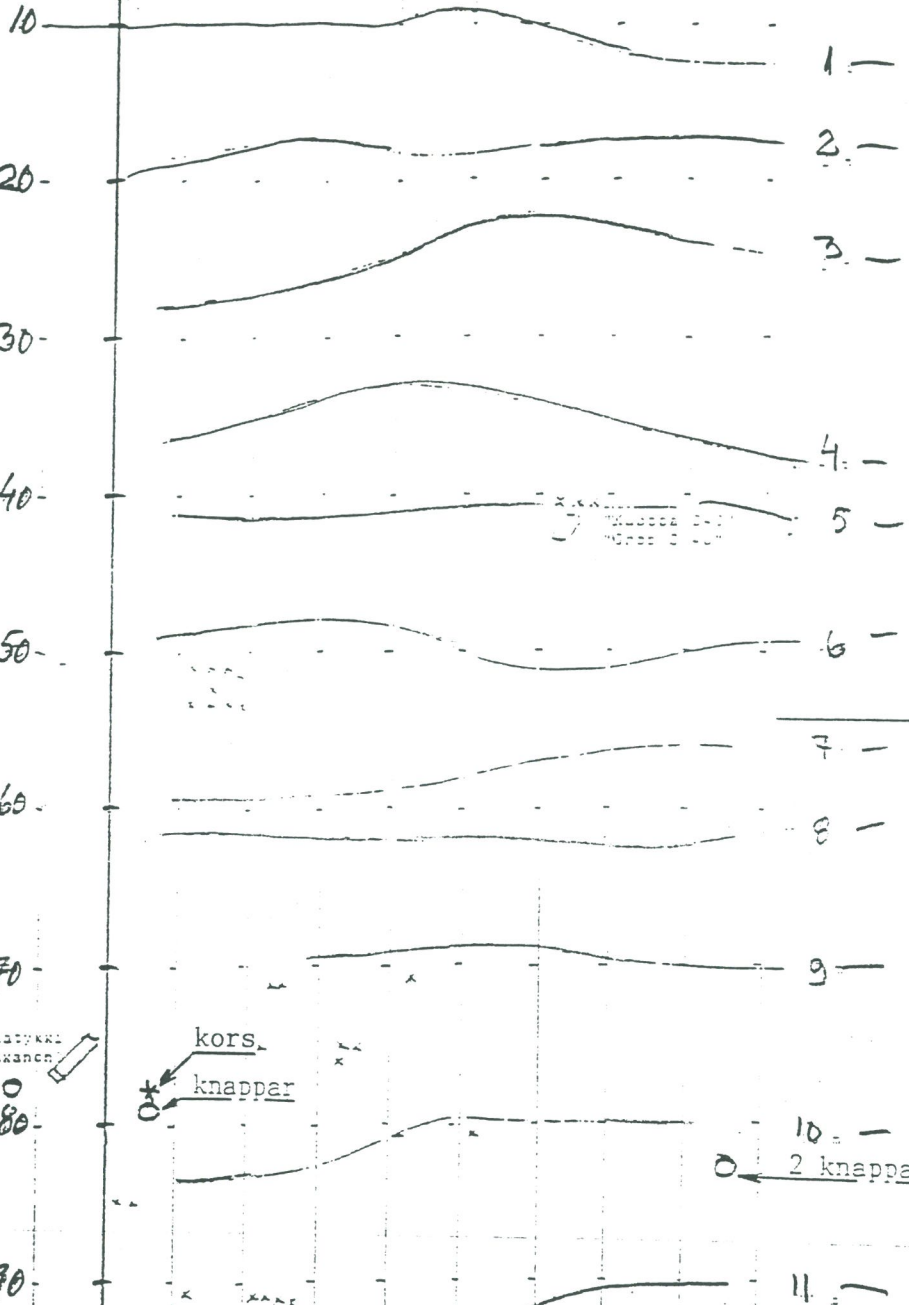
Höghällarna

SVARTHÄLLAN

ljusstake, del

kopparplåt

Rautatykki Järnkännen

kors.
knappar

knappar, ben
spänne

* piphuvud

spänne

10 -
2 knappar

Fyndområde 1991

100

tydlig "gubbe"; ben. svärdsskaft, knappar

Fyndområde 1992

1994, 1995, 1996

1997

110

ben "vid sten"

ryggsäck

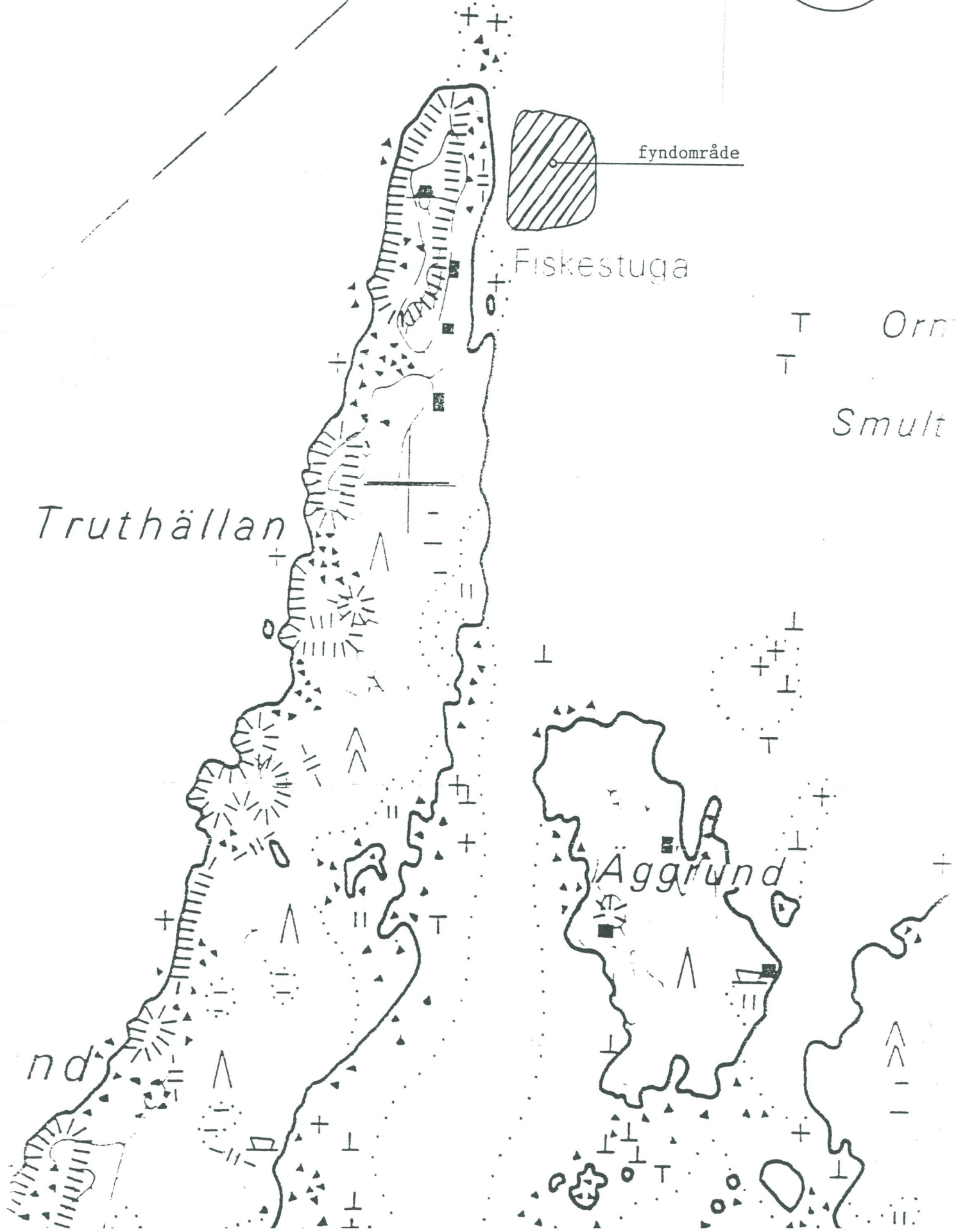
ny gubbe

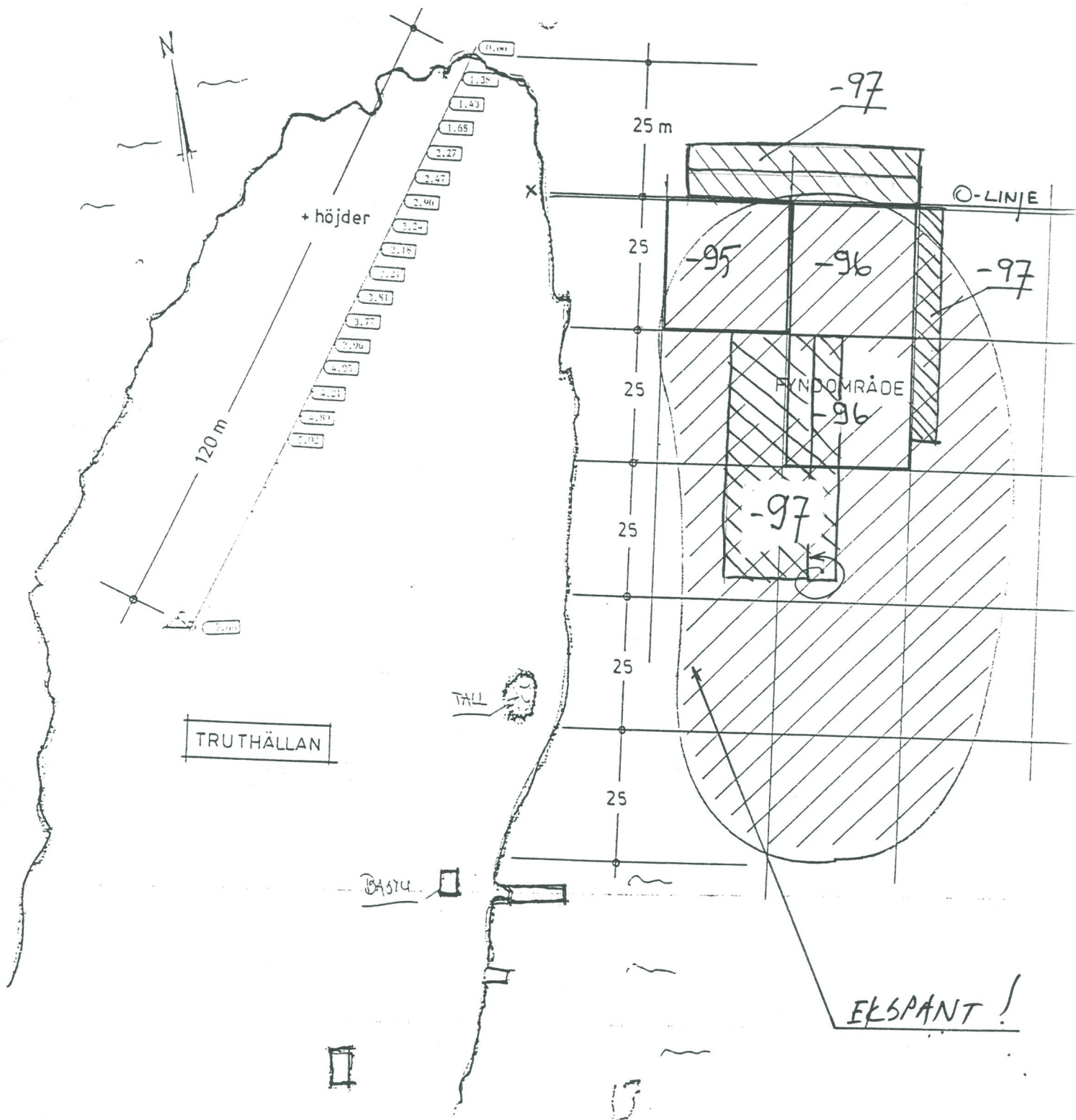
Fyndområde 1990

skalle: videofilm

* tennknapp

* fingerborg

Skatskärsviken

ISAK

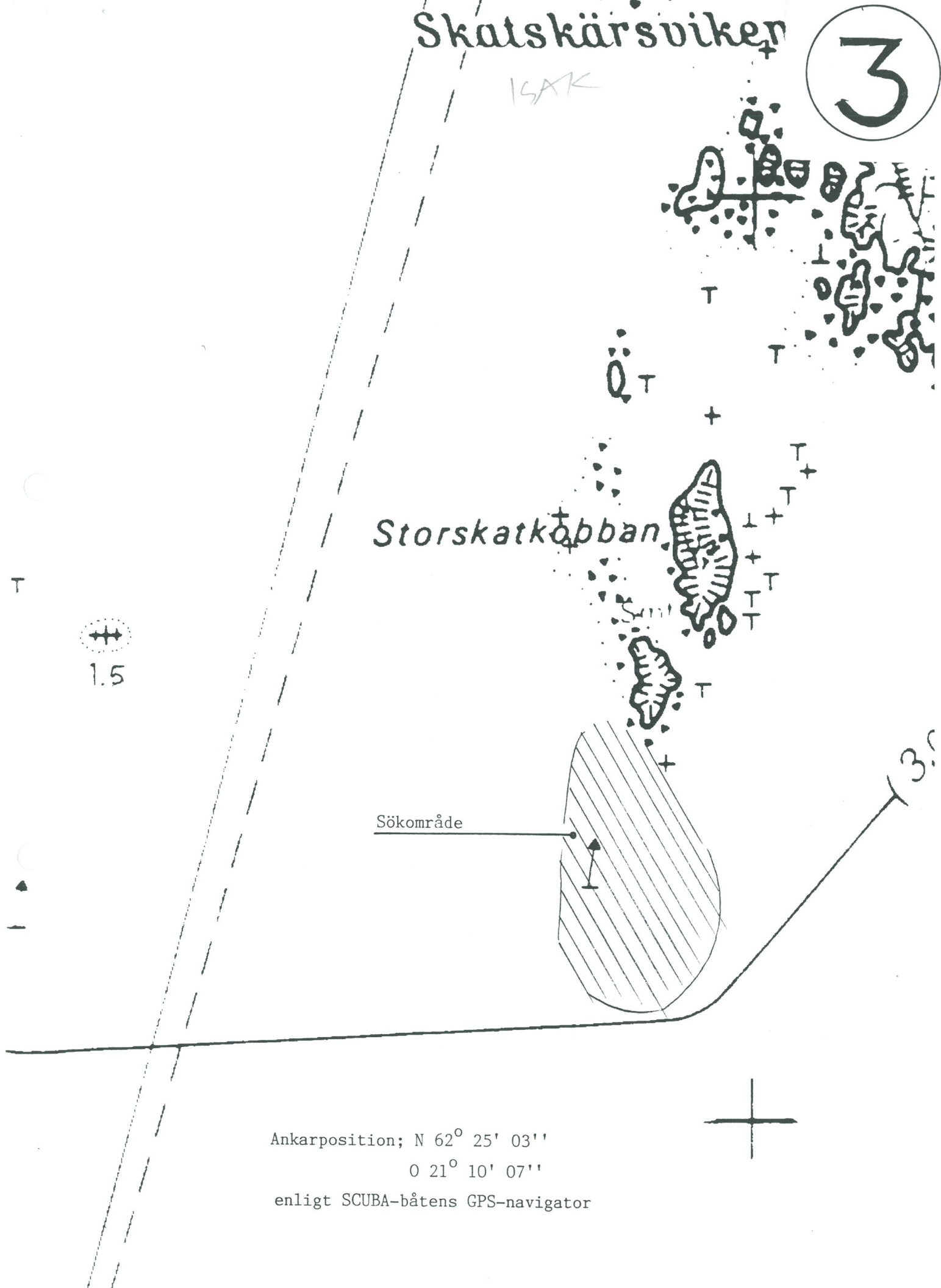
3

Storskätköbben

Sökområde

1.5

Ankarposition; N 62° 25' 03''
O 21° 10' 07''
enligt SCUBA-båtens GPS-navigatör

Garanterad färsk inhemsk råvara för

hungriga lägerdeltagare. Måten är otroligt viktig i sammanhanget.

DYKTIDER FÖR LÄGER I NÄRPES 1997

vecka 28

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	
Svarthällan	307	622	698	276	746	626	3275
Truthällan	327	788	642	380	290		2427
Isak	272	394	blåst	835	508		2009
totala dyktider	906	1804	1340	1491	1544	626	7711
nöjesdyk			360	295			

Tiderna ovan är angivna i minuter och totala dyktiden (ej nöjesdyk) är; 128 h 31 min.

Läger i Närpes vecka 28, 1997

5.7.98; lägerplatsen ställs i ordning av Scubas dykare

7.7.98;

Lägret börjar, vi delar upp i tre grupper S (Svarthällan), T (Truthällan) och Is (Isak).

Uppgifterna är att sätta ut rutnäten enligt dykplan.

Dimma, lite vind och fuktigt.

Fynd; På Svarthällan hittar man ett blyinfattat fönster i dålig kondition (samma typ som tidigare), ett mässingsspanne, yttre delen av en svärdsslida (trä och läder) och ett skruvliknande föremål.

8.7.98;

Första dykpassen som planerat, andra dykpasset (regn o NW vind 9-10 m/s) som planerat utom Isak som lämnas bort.

Två luftkompressorer går sönder (en fungerar) och kopplingen går sönder på mammutpumpen.

Ingen vidare början vad gäller utrustningens funktion.

Fynd; Svarthällan bjuder på många druvhagel (blyhagel) och en mässingsknapp. På Truthällan hittar man ett spant i ek (l=750 mm) rakt ut från "tallen".

9.7.98;

Dyken fortsätter på Svarthällan med rutnät o detektorer, men inga fynd. Först på eftermiddagen börjar fynden komma. På Truthällan flyttar man rutnätet enligt planen, men fynden uteblir. Isak lämnas bort p.g.a otjänlig vind (NW 9-10 m/s) och regn.

Mammutpumpens koppling är reparerad (ny koppling 350 FMk) och allting är i skick, även luftkompressorerna fungerar till belåtenhet.

Fynd; Man hittar mera hagel på Svarthällan, samt knappar i mässing o tenn. I övrigt inga fynd.

10.7.98;

Sökningen fortsätter vid Svarthällan som planerat (ända kruxet är väldigt kallt vatten, ca 2 gr. C)

Även vid Isak o Truthällan fortsätter arbetena som planerat.

Nordostlig vind o lite regn.

Fynd; Vid Isak hittar man en gammal remmare (längd över 4 meter inkl. skarv) och vid Svarthällan massor med knappar o spännen. Vid Truthällan lyser fynden med sin frånvaro, fastän mammutpumpen fungerar och rutnätet flyttas undan för undan.

11.7.98;

Arbetet vid Svarthällan fortsätter som planerat och sydväst om Isak. Pumpen krånglar igen på Truthällan.

Fynd; Vid Svarthällan hittar man mera knappar o spännen, även hagel.

12.7.98;

Sökning med detektor enbart vid Svarthällan. Dykarna fortsätter sitt letande i rutnätet och ett par får i uppgift att söka med detektor norrom 0-linjen på sandplanen. Detta är jungfrulig mark och icke tidigare genomsökt med detektor. Dykarna meddelar att det fanns många detektorutslag i området, vilket betyder... fortsatt verksamhet.

Fynd; Idag hittar man en hel del, knappar, spännen, pistolhölster, lock till tennstop och en djurtand. Ett mynt i koppar finns också bland fynden, även ett spänne till en vapenrock (treklöver).

Orsaken till att fynden inte kommit som tidigare (i mängd) är att man på flera ställen kammit igenom redan genomsökta områden från tidigare år. I år har man systematiskt genomfört arbetet med rutnät. Till sist plockas allt material upp ur havet, s.s. rutnät, 0-linjer och bojar.

Återväxten bland dykarna är tryggad.

Fyndkatalog; Närpes 1997

Svarthällan

S 1/1-7	Mässingsknappar (diameter 30 mm)
S 2/1-4	Mässingsknappar (d = 30 mm)
S 3/1-3	Mässingsknappar (d = 28 mm)
S 4/1-6	Mässingsknappar (d = 20 mm)
S 5	Mässingsknapp (d = 18 mm) konisk modell
S 6	Tennknapp (d = 32 mm) gjuten
S 7/1-3	Tennknappar (d = 20 mm) gjutna
S 8/1-2	Mässingsspännen
S 9/1-2	Mässingsspännen
S 10	Mässingsspänne
S 11	Mässingsspänne
S 12	Mässingsspänne
S 13	Kopparmynt (ryskt, d = 24 mm)
S 14	Doppsko i mässing
S 15	Mässingsspänne (treklöver)
S 16	Lock för tennstop
S 17	Djurtand (häst ?)
S 18	Del av skruv (korkskruv ?)
S 19	Metallbit
S 20	Delar av blyinfattat fönster (i dåligt skick)
S 21	Pistolhölster i läder
S 22	Lädersko (karolinermodell)

Truthällan

T 1	Del av spant i ek (L = 750 mm)
-----	--------------------------------

Isak

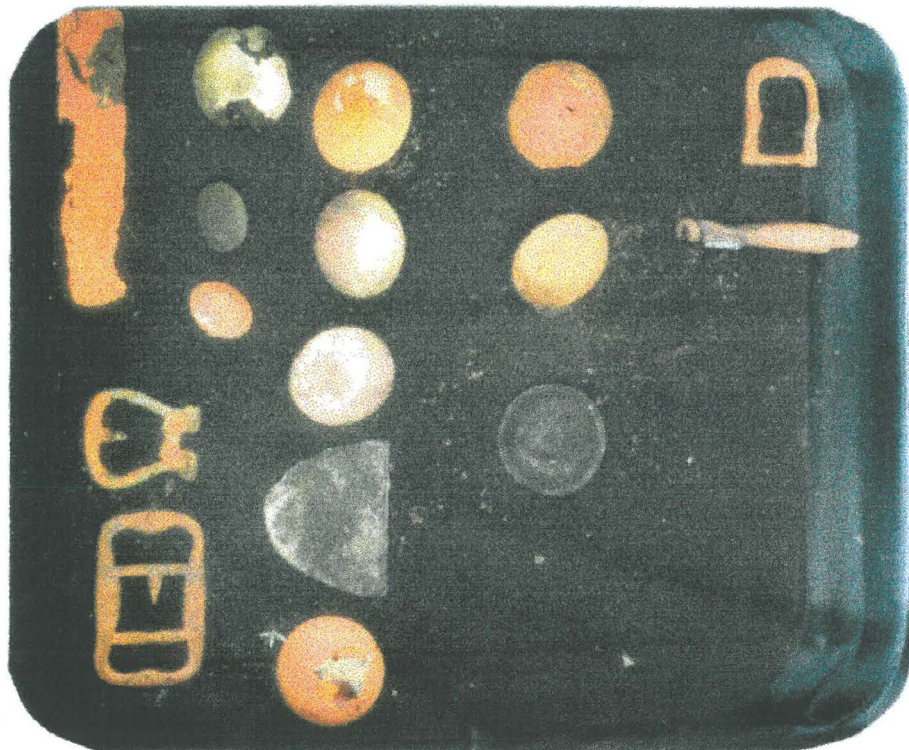
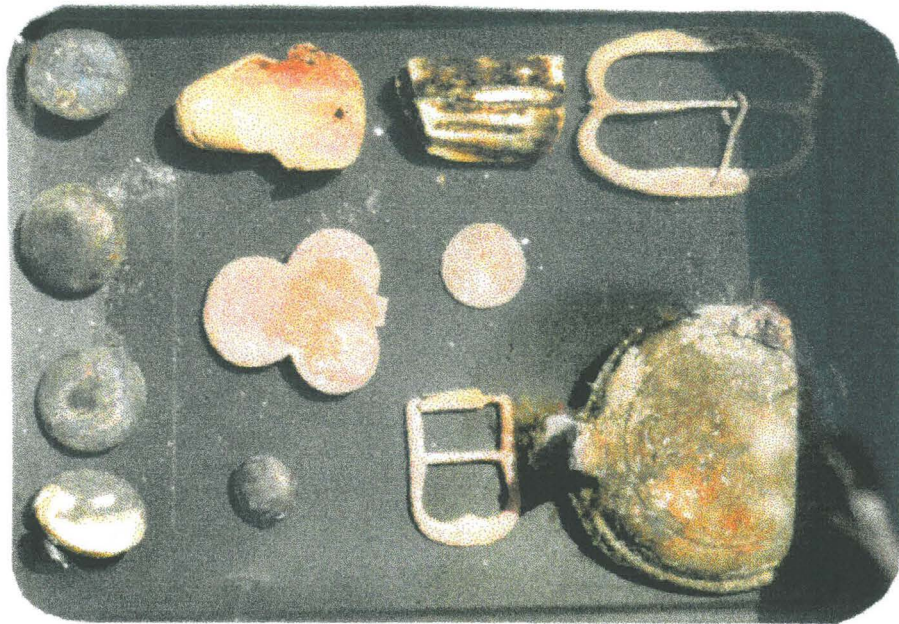
Is 1	Gjutjärnsgröta (oxiderad)
Is 2	Oident. trästång med ovalt hål (snickrat) och välgjord skarv

Del av spant i ek, upphittad vid Truthällan

Mätning av gammal remmare, upphittad vid Isak.

Några fynd från lägerveckan

Slutord

Igen en gång har vi lyckats genomföra ett dykarläger utan större missöden och med lite perspektiv bakåt tycker jag vi får vara nöjda.

Fyndmässigt blev inte lägret så lyckat som tidigare år, men som tidigare konstaterats har ett stort område vid Svarthällan genomsökts tidigare år. Där finns en liten förklaring till fyndmängden. En annan är behovet av funktionsdugliga detektorer, vilket är ett måste för att finna föremål **under** havsbotten. Där finns ett behov i framtiden, mera detektorer!

Under hösten förekom en hel del material i Finlands TV från vårt område vad gäller vår historia. Redaktör Keijo Koivula och några filmare dokumenterade senaste höst (hösten -96) material på havsbotten i Närpes (druvhagel i mängder, skalle, bottenvegetation och stormbilder), vilket blev en del av ett större projekt om Nordens historia. Programmet kom i Finlands o Sveriges TV under hösten 1997.

Ser vi framåt finns mera projekt ifall vi har tid o lust. Först och främst borde arbetet vid Svarthällan-Truthällan göras färdigt (om det blir färdigt), men sedan finns nya utmaningar.

Vi kan läsa från ett tingsprotokoll (vintertinget i Närpes den 18 mars 1723, sida 370), Riksarkivet i Helsingfors, mikrofilm ES 2096; från Rafael Nissfolks anteckningar i sept. 1997;

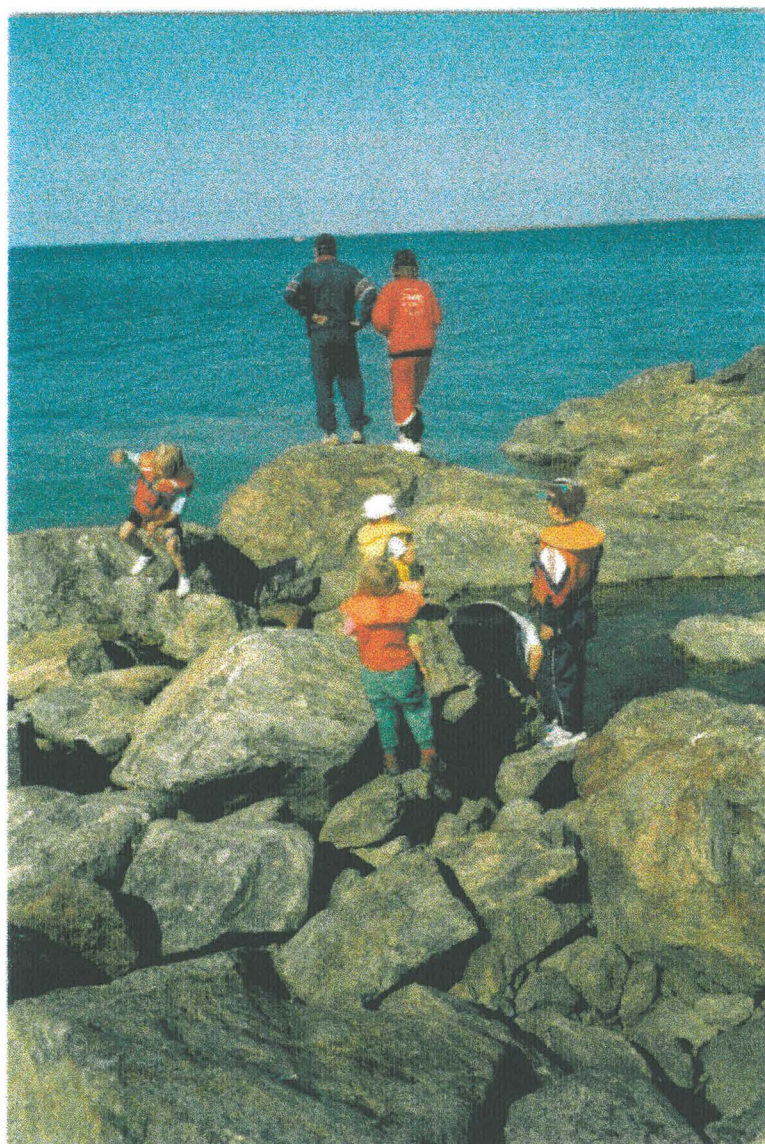
" Törn eller handelsmannen Wilhelm Tuun tillhörig och i siönöd omkommen egendom, hvarföre Schepper af bonden redo begärrer, Michel Thomasson befalltes edeligen sine fynd uptäka och framlade sedan en uppsats, förmälände at han 1714 om hösten på åtskillige ställen af Öskatan efter Ryssarne funnit en regarns tröja som han sålt åth Hans Bergs hustru, Brita Udman i Christina, en barn Christnings mantel, en guldring såld åth lensman Steenklyfts dotter i Nätra af Ångermanland för 15 ?, en guldring såld åth framledne kyrkioherdens änka i Anundsio för 9 ?. En silfverbägare, et teenfaat, et teenstooop, en tretalrich, et hufvudbolster och en söndrig R..skes kiortel säger han sig äfven funnet och Ryssarne sedan honom ifrån tagne hvem föreskrefne egendom tillhört, påstår han sig intet veta, för utan det han inbillat sig, at de ifrån Uhmes berörda höst kommande Ryssar som under denna strand skepsbrott ledo, skulle efter sig lämnat..." osv.

Enligt denna text skulle vi även ha lämningar vid Öskatan i Nämptäs (några sjömil norrut från Svart-hällan) och ytterligare längre norrut (norrom Gåshällan) har man hittat kanonkulor och fiskare säger att näten fastnar utanför den plats man funnit kanonkulor på stranden.

Ytterligare har man haft kontakt från Björneborg (Satakunnan Merihistorian Seura ry.) och påstår sig ha hittat samma typ av hagel (druvhagel) som vi har i Närpes. Vi har tidigare pratat om "Lavskärs fjärd" och att det var en svår plats för dåtida farkoster på vatten. Projekt finns....

Till sist vill jag passa på tillfället att tacka alla berörda parter, för att lägret kunde genomföras på ett föredömligt sätt.

Närpes den 12 januari 1998
Ola Knöös
lägerchef

Verksamheten fortsätter....